

Det biologiske prinsipp – er det til det beste for barnet?

*”Blod er kanskje tykkere enn vann,
men kjærlighet er tykkere enn blod”.*

Bacheloroppgave i barnevern våren 2009

SA 203S 000

Kandidatnummer 9, 16, 17

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	1
1.2 Presentasjon av tema.....	1
1.3 Forskningsspørsmål.....	3
1.4 Avgrensning.....	3
1.5 Oppgavens oppbygging.....	3

2.0 Metodedel

2.1 Valg av metode.....	5
2.2 Etikk.....	6
2.3 Utvalg.....	6
2.4 Intervju.....	7
2.5 Bekreftbarhet, troverdighet og overførbarhet.....	7
2.6 Metodekritikk.....	8

3.0 Teoridel

3.1 Lov om barneverntjenester.....	9
3.2 Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.....	10
3.3 Tilknytning.....	11
3.3.1 Biologisk tilknytning.....	11
3.3.2 Følelsesmessig tilknytning.....	12
3.4 Kontinuitet og stabilitet.....	13
3.4.1 Konsekvenser ved atskillelse.....	14
3.4.2 Konsekvenser ved å bli i hjemmet.....	15

4.0 Analysedel

4.1 Utøvelse av loven.....	17
4.2 Betydningen av tilknytning.....	19
4.3 Viktigheten av kontinuitet og stabilitet i barnets oppvekst.....	21
4.4 Er det tendens til forandring, og hva vil det eventuelt føre til...25	

5.0 Avslutning

5.1 Avsluttende kommentar.....	30
--------------------------------	----

Litteratur.....	32
-----------------	----

Vedlegg 1.....	34
----------------	----

Vedlegg 2.....	35
----------------	----

1.0 INNLEDNING

Dette forskningsprosjektet inngår som en del av vår bachelorgrad i Barnevernutdanningen ved Høgskolen i Bodø. Layouten og forskningen følger de reglene som gjelder for en kvalitativ forskning, samtidig som prosjektet holder seg innenfor utdannelsens rammer.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Vi fikk i oppgave å skrive om et selvvalgt tema og vårt valg falt på det biologiske prinsipp. Hovedgrunnen til at vi valgte dette temaet er at vi fikk vår nysgjerrighet vekket gjennom en privat samtale med en ansatt på et av landets barnevernkontor, der personen antydte at det var en tendens til endring rundt dette. Ved nærmere undersøkelser fant vi et høringsnotat med forslag til endringer i barnevernloven og adopsjonsloven. I dette høringsnotatet er det et forslag om at åpen adopsjon skal kunne brukes mer som et barnevernstiltak. Formålet med denne høringen er å øke antallet åpne adopsjoner, som betyr at de biologiske foreldrene og barnet har et rettslig grunnlag for å kunne gjennomføre samvær. I Norge i dag forekommer adopsjon svært sjelden på grunn av at kjennskapen mellom foreldrene og barnet avskjæres. Ved det nye forslaget vil samvær etter adopsjon vektlegges, hvis det er til det beste for barnet. Et av argumentene som brukes, er hentet fra omfattende studier fra forskjellige land med ulike barnevernssystemer. Disse viser eksplisitt at barnevernsbarn som er adoptert har bedre livskvalitet, samtidig som de klarer seg bedre enn de som bor hos fosterforeldre eller på institusjon. Derfor kan åpen adopsjon være med på å forandre synet på at det beste for barnet er å vokse opp hos sine biologiske foreldre (Høring – forslag til endringer i adopsjonsloven 2009).

1.2 Presentasjon av tema

Retten til å stifte familie er en av de universelle menneskerettighetene. FN-konvensjonen om barnets rettigheter sikrer barnet rett til å kjenne sitt biologiske opphav, og til ikke vilkårlig å bli skilt fra sine foreldre. Dette åpner likevel samtidig for at barnet kan skilles fra foreldrene dersom omsorgen ikke er tilstrekkelig og hvis dette kan utsette barnet for risiko.

(Stortingsmelding nr.40)

En kan se det som en del av samfunnsordningen at foreldre oppdrar sine egne barn.

Tilknytningen til ens biologiske foreldre vil i seg selv være en ressurs for barnet. Denne relasjonen blir sett på som verdifull, og danner selve grunnlaget for det biologiske prinsipp.

Siden dette er et utgangspunkt, kan prinsippet vektlegges forskjellig i ulike situasjoner. Hva skal så til for at det skal være legitimt at bånd svekkes eller brytes mellom barnet og de biologiske foreldrene? Å bli flyttet fra sin biologiske familie blir ofte sett på som et stort traume for barnet. Temaet om plassering utenfor hjemmet er knyttet til hvordan en skal vektlegge en slik belastning i forhold til å utsette barnet for videre omsorgssvikt og overgrep i hjemmet (Skivenes 2003).

I vårt samfunn er betydningen av de biologiske relasjonene viktige. Barn vokser i dag vanligvis opp hos sine biologiske foreldre. Det biologiske prinsipp står derfor sterkt i Lov om barneverntjenester og i barneverntjenestens praksis. I barnevernmeldingen av 5. juli 2003 understreker daværende Barne - og familieminister Laila Dåvøy at:

”Utgangspunktet for barnevernlova og Regjeringa er at det er best for barn å vekse opp hos dei biologiske foreldra...- sjølv om svikten kan vere av til dels alvorleg karakter, er hovudregelen at ein primært skal prøve å betre situasjonen ved hjelpetiltak i heimen...”
(Skivenes 2003, side 1-2)

Kritikere av det biologiske prinsipp, innenfor fagmiljøene, mener at det kan bli vanskelig hvis man skal basere seg på et verdigrunnlag som sier at det er til barnets beste å vokse opp sammen med sine biologiske foreldre, og at de har full frihet til å bestemme over sine barn, dersom barnet lever i en uheldig situasjon (Skivenes 2003). De mener at de har sett alt for mange eksempler på at foreldrenes rettigheter går på bekostning av barna. Spørsmålet de stiller seg er om det er riktig å legge så stor vekt på biologisk foreldreskap? Fagmiljøene og barnevernsbarn ønsker å skape en diskusjon om vektleggingen av det biologiske prinsipp. Det hevdes at biologisk tilknytning vektlegges så sterkt at biologiske foreldre får beholde barna lengre enn de kanskje burde, til tross for bevis eller mistanke om at barnet ikke har det godt nok i hjemmet. De mener at foreldrene får altfor mange sjanser, og at barna kan lide underveis i oppveksten. Barneverntjenesten kan oppleve dette som et dilemma, men er bundet av Lov om barneverntjenestens bestemmelser. Deres oppgaver er å forsøke å hjelpe foreldrene til å yte omsorg til barnet i hjemmet så lenge det er håp om at dette kan føre til en bedring i barnets omsorgssituasjon. Enkelte mener likevel at det å stille det biologiske prinsipp som en forutsetning i barnevernsarbeidet, kan ha ført i gale retninger. Den hjelpen barneverntjenesten bør gi må ta utgangspunkt i hvert enkelt barns forutsetning og situasjon. Både

barnevernsarbeidere og andre fagmiljø tar sine beslutninger ut fra et ønske om at barnet skal hjelpes best mulig. Fagmiljøene må beslutte tiltak ut fra hva barnet trenger og hvordan det har det. De stiller seg da spørsmålet om det kanskje betyr at det biologiske prinsipp bør vike oftere enn i dag (Fontene 2007).

1.3 Forskningsspørsmål

På bakgrunn av det vi allerede visste om det biologiske prinsipp, og den kunnskapen vi tilegnet oss i løpet av forberedelsene til dette forskningsprosjektet, diskuterte vi oss frem til hva vi ønsket å få ut av prosjektet. Til tross for at det biologiske prinsipp er sterkt forankret, både i lovverket, i fagmiljøene og i samfunnet, foregår det nå en dreining mot at dette kan diskuteres, med tanke på om dette virkelig er til det beste for barnet. Vi ønsket derfor å finne ut om det er slik at det biologiske prinsipp er det beste for barnet, og hva som vil skje ved en eventuell endring.

Vårt forskningsspørsmål lyder som følger:

Det biologiske prinsipp – er det til det beste for barnet?

1.4 Avgrensning

I dette forskningsprosjektet har vi intervjuet fylkesnemnda, barneverntjenesten og en advokat. Vi vurderte å intervju ungdommer og voksne som selv er eller har vært under barnevernets omsorg, samt fosterforeldre og biologiske foreldre. Dette for å høre hvordan de tenker, og hvilke opplevelse de har omkring det biologiske prinsipp. Vi valgte likevel ikke å gjøre dette på grunn av at forskningsprosjektets begrensede størrelse ikke tillot dette.

1.5 Oppgavens oppbygging

Første del av vårt forskningsprosjekt består av en beskrivelse av den metoden vi valgte å bruke, som er kvalitativ metode. Vi begrunner hvorfor vi valgte denne måten å gjøre undersøkelsene våre på, samt at vi beskriver hvordan vi gikk frem for å innhente data. Her forklarer vi også hvordan en forsker bør forholde seg til etiske retningslinjer, og hvilket ansvar det innebærer. Til slutt tar vi for oss begrepene bekreftbarhet, troverdighet og overførbarhet.

I annen del skal vi presentere den teorien vi mener er relevant i forhold til vårt valgte tema. Teoridelen består av tre hoveddeler. Først vil vi ta for oss loven, og de tre hovedprinsippene den er bygget på; hensynet til barnets beste, det mildeste inngreps prinsipp og det biologiske

prinsipp. Her skal vi gå litt i dybden på disse tre prinsippene å forklare hva de går ut på og hva som ligger til grunn for dem. Neste del vil omhandle barns tilknytning. Først er det en generell del om hva tilknytning er, og hvordan den oppstår. Deretter skal vi ta for oss begrepene biologisk tilknytning og følelsesmessig tilknytning, og se nærmere på hva dette innebærer. I slutten av teoridelen vil vi beskrive hva kontinuitet og stabilitet er, og hvordan dette har betydning for barnets oppvekstvilkår. Her skal vi se på hva konsekvensene kan være ved både atskillelse fra det biologiske hjemmet og det å skulle bli værende i hjemmet.

I analysedelen skal vi ta for oss de ulike temaene vi har skrevet om i teoridelen, og knytte funnene opp mot disse teoriene. Vi vil sammenligne svar, og se om det er noen form for enighet eller uenighet mellom informantene. I analysedelen skal vi i tillegg bruke tre Høyesterettsdommer, der den ene av dem førte til adopsjon, samt informasjon fra fylkesnemndsleder i Troms og Finnmark Ingvild Gregusson. Dette for å kunne bygge opp under de svarene vi fikk fra informantene.

I avslutningsdelen poengterer vi de funnene vi mener kommer tydeligst frem, og kommer med avsluttende kommentarer til forskningsprosjektets innhold.

2.0 METODEDEL

Samfunnsvitenskaplig metode forteller oss hvordan vi best mulig skal gå frem når vi skal samle inn informasjon om det vi ønsker å studere, og deretter hvordan vi skal analysere denne informasjonen på en best mulig måte. Innenfor metodelæren finnes det i hovedsak to tilnærminger, kvantitativ og kvalitativ metode. En hovedforskjell mellom kvantitative og kvalitative metoder er at kvantitativ forskning gir talldata og tar sikte på måling, mens kvalitativ forskning gir tekstdata og går ut på å samle informasjon som kan gi innsikt i det fenomenet som studeres. Forskningsspørsmålet vil da avgjøre hvilken tilnærming som passer best. (Ringdal 2001)

Den kvantitative forskeren starter med å definere variabler og kategorier. Variablene stilles sammen i hypoteser, som testes mot data. Den kvalitative forskeren begynner med svært generelle begreper, som under forskningsprosessen gis mening og blir mer presist definert. Den kvalitative forskeren bruker vidvinkelperspektiv og søker etter mønstre, mens den kvantitative forskeren benytter teleperspektiv til å fokusere på et snevert sett av variabler. Kvalitativ forskning gir nærhet til det fenomenet som skal studeres, mens den kvantitative forskningen betrakter verden fra avstand (Ringdal 2001).

2.1 Valg av metode

Ut fra vårt forskningsspørsmål er det mest hensiktsmessig å bruke kvalitativ metode, dette fordi vi ønsket å finne ut av de enkelte yrkesgruppers holdninger og meninger, og ikke statistiske tall. Vi ville gå i dybden ved å finne ut hvilke standpunkt de forskjellige informantene våre hadde i forhold til det biologiske prinsipp. Vi mente derfor at en kvalitativ metode ville passe best med tanke på vårt ønske om å få innsikt i fenomenet slik de forstås av de personene som vi har valgt å intervju.

I kvalitativ metode kan samtalen være et godt utgangspunkt for å få kunnskap om hvordan enkeltpersonene opplever og reflekterer om sin situasjon. En samtale vil kunne fange opp både den verbale og den non-verbale kommunikasjonen, samtidig som vi også vil få mulighet til å fange opp utsagn som vi kunne få utdypet nærmere. Dette kan være utsagn som det ved en

kvantitativ metode vil være vanskelig å få registrert (Thagaard 2003).

2.2 Etikk

Vitenskapelig virksomhet krever at forskeren må forholde seg til etiske prinsipper, og foreta etiske avveininger gjennom hele prosessen. Det er tre hovedprinsipper for etikk innenfor vitenskapelig forskning; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser for deltakelse i forskningsprosjekt (Thagaard 2003).

Vi som forskere har et etisk ansvar som innebærer å ivareta integriteten til informantene ved å unngå at forskningen medfører negative konsekvenser for de som deltar. Grunnregelen i et forskningsprosjekt er at forskeren må ha informert samtykke fra informantene (se vedlegg 1), dette sikrer informantene en viss kontroll over egen deltakelse. Prinsippet om konfidensialitet innebærer at all informasjon må behandles anonymt. I brevet vi sendte til informantene opplyste vi om at undersøkelsen var frivillig og at de hadde mulighet til å trekke seg når som helst, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom de skulle trekke seg informerte vi om at all data ville bli slettet. Det som kommer frem i intervjuet vil bli behandlet konfidensielt og i henhold til gjeldende regler om taushetsplikt. Data fra informantene anonymiseres når resultatet av undersøkelsen presenteres (Thagaard 2003). Vi valgte å bruke titlene til informantene; fylkesnemnda, barneverntjenesten og advokaten. Personopplysninger som navn og lignende blir derfor uten relevans i forhold til vårt forskningsprosjekt.

2.3 Utvalg

For å kunne innhente informasjon må forskeren definere utvalget undersøkelsen baserer seg på. Det er nødvendig å foreta et utvalg av enheter som skal undersøkes, før vi starter med datainnsamlingen. En av utvalgsmetodene kvalitative studier baserer seg på er strategisk utvalg. Dette vil si at vi velger informanter som har kvalifikasjoner og egenskaper som er strategiske i forhold til vårt forskningsspørsmål (Thagaard 2003). I vårt forskningsprosjekt har vi valgt å intervju fagfolk innenfor miljøet; en fylkesnemndsleder, en ansatt ved et av landets barnevernkontor og en privat parts advokat.

Vi fant fort ut hvem vi ønsket å intervju. Tidlig i prosessen sendte vi ut brev med forespørsel om disse ville delta i forskningsprosjektet, det tok imidlertid lang tid før vi fikk avtalt tid og sted

for intervjuene. Informantene uttrykte at de hadde mye å gjøre for tiden, men alle ønsket svært gjerne å delta.

2.4 Intervju

I intervjusituasjonen var det viktig for oss å skape en tillitsfull og fortrolig atmosfære slik at informantene kan åpne seg og snakke fritt rundt det temaet vi ønsket informasjon om (Thagaard 2003). På forhånd bestemte vi oss for at alle tre i gruppen skulle delta på intervjuene, men at en hadde hovedansvaret for å stille spørsmål og at de to andre skulle notere det som ble sagt, og at alle skulle ha mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål hvis dette var nødvendig. Vi bestemte oss for å bruke lydbånd etter at vi hadde fått informasjon fra NSD (Norsk Samfunnsvitenskaplig Datatjeneste) om nye regler angående bruk av lydopptak/MP3-opptak ved intervju (<http://www.nsd.uib.no>). Dette for å sikre oss mest mulig tilleggsinformasjon som kom frem i intervjuet.

Da vi hadde valgt ut informantene begynte vi å utarbeide intervjuguiden. (se vedlegg 2) Intervjuguiden er en oversikt over de spørsmålene vi søkte informasjon om. Rekkefølgen på spørsmålene som stilles kan være avgjørende for hvordan intervjuet forløper og skal samtidig gjenspeile forskningsspørsmålet (Thagaard 2003). Vi har forsøkt å starte med mest mulig åpne spørsmål for deretter gradvis å komme inn på de ulike yrkesgruppenes erfaringer og meninger. To av intervjuene ble gjennomført i løpet av uke 20, og ett i uke 21. Hvert intervju varte i ca 30 minutter.

2.5 Bekreftbarhet, troverdighet og overførbarhet

Bekreftbarhet, troverdighet og overførbarhet sier noe om forskningsprosjektets kvalitet og tilsvarer begrepene reliabilitet, validitet og generalisering som brukes i kvantitativ forskning. (Thagaard 2003).

Kvaliteten av tolkningene i analysen knyttes til bekreftbarhet, og om forståelsen av forskningsprosjektet støttes av annen forskning (Ringdal 2001, Thagaard 2003). Etter flere søk finner vi lite forskning på om det biologiske prinsipp vektlegges til barnets beste, men vi har tatt utgangspunkt i teorier som kan være med på å belyse dette temaet, og knyttet dette opp mot hva fagmiljøene hevder.

Troverdighet forteller oss om forskningen utføres på en tillitsvekkende måte. Det knyttes også til kvaliteten av den informasjonen forskningsprosjektet baserer seg på, og hvordan forskeren videreutvikler informasjon fra feltet. Siden vi benytter oss av kvalitativ metode, skapes datamaterialet under intervjuet i samhandling mellom intervjuer og informant (Thagaard 2003). Etter vårt syn er kravet til troverdighet oppfylt. Vi har både redegjort for datainnsamlingen, og oppfatter våre informanter som troverdige.

Overførbarhet innebærer at resultatet av forskningsprosjektet også kan være relevant i andre situasjoner, og dermed bidra til en mer generell teoretisk forståelse (Thagaard 2003). Per i dag er det ikke lovfestet at det biologiske prinsipp er det beste for barnet, men loven bygger på dette prinsippet. I noen fagmiljøer er det rettet kritikk mot det biologiske prinsipp, men vi finner lite vitenskapelig forskning på om dette prinsippet er til det beste for barnet. Derfor knytter vi funnene vi har gjort opp mot relevant teori.

2.6 Metodekritikk

Vår intervjuguide består av fem hovedspørsmål. I ettertid kan det diskuteres om vi kanskje burde hatt flere spørsmål, både på grunn av at intervjuene tok kortere tid enn planlagt og at den innsamlede dataen var begrenset da vi skulle begynne på analysedelen. Med mer innsamlet data kunne vi hatt mer å velge ut i fra, men slik det er nå har all informasjon blitt anvendt.

Det biologiske prinsipp er et tema som kan vekke personlige meninger og holdninger. Derfor kan det hende at vi fikk informasjon som lå på det personlige plan i stedet for på det faglige. Vi er klar over at det kan være knyttet utfordringer til det å skulle analysere og fortolke de svarene vi får fra våre informanter, og det sosiale fenomenet vi studerer. Det kan også hende at vi stilte ledende spørsmål underveis i intervjuet, uten at vi var klar over det. Når spørsmålene ikke er åpne nok, vil de kunne være veiledende slik at dataen kan bli skjev (Thagaard 2003).

3.0 TEORIDEL

3.1 Lov om barneverntjenester

17. juni 1992 vedtok Stortinget en ny Lov om barneverntjenester. Det ble gjort grundig forarbeid som førte til nye utforminger. Den nye loven endret derimot ikke barneverntjenestens adgang til å foreta inngrep som omsorgsovertakelse, nektelse av tilbakeføring til biologiske foreldre eller tvangsadopsjon. Akkurat som Lov om barneverntjenester av 1953 tar den nye loven utgangspunktet i at barnets beste er at foreldrene har ansvaret for barnet, og at man kun skal skille barnet fra det biologiske hjemmet i unntakstilfeller. Det skal primært gis tiltak i hjemmet, og plassering skal være siste alternativ. De tiltakene barneverntjenesten vedtar skal igangsettes for barnets del og de skal utformes slik at de ikke unødvendig bryter båndet mellom barnet og de biologiske foreldrene. I de tilfeller hvor dette skjer kan målet være tilbakeføring til den biologiske familien, men dette er ikke alltid et mål (Lindboe 2006).

Lov om barneverntjenester bygger på tre hovedprinsipper; hensyn til barnets beste, mildeste inngreps prinsipp og det biologiske prinsipp. Hensynet til barnets beste er formulert i § 4-1. Prinsippet om hensyn til barnets beste skal fremheve viktigheten av at det skal legges avgjørende vekt på barnets beste ved utfallet av en sak og på valg av tiltak. Dette gjelder i stor grad skjønnsutøvelse fra sosialarbeideren, og hun/han må holde seg innenfor lovens rammer (Lindboe 2006). Det er derfor svært vanskelig å si hva det skal legges vekt på, eller hva som er det rette i den gitte situasjonen. Et av hovedpunktene skal være å gi barnet stabil og god voksenkontakt, og kontinuitet i omsorgen. Disse begrepene kan være ganske vage og fleksible. Det må derfor i hver enkel sak foretas en nøye avveining mellom de fordeler og belastninger et mulig inngrep vil kunne medføre i forhold til barnets senere utvikling (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Prinsippet om barnets beste omhandler også barnets rett å bli hørt, som blir formulert i § 6-3 i Lov om barneverntjenester. Ordlyden i paragrafen sier at barnet har uttalerett fra og med syv år, og partsrettigheter ved femten år og oppover (Lov om barneverntjenester 1992, Thrana 2008).

Prinsippet om å benytte det mildeste inngrep først, kan forstås som en pekepinn for valg av rett tiltak, og i tråd med målsettingen om at barnet skal kunne vokse opp hos sine biologiske foreldre (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Prinsippet innebærer at man alltid skal vurdere

hjelpetiltak i hjemmet først, og at det aldri er adgang til å igangsette et mer inngripende tiltak enn nødvendig, jfr. Lov om barneverntjenester § 4-4 om hjelpetiltak for barn og barnefamilier, § 4-12 annet ledd om vedtak om å overta omsorgen for et barn og § 4-25 første ledd om fremgangsmåten ved institusjonsplassering. På denne måten kan man nå barnet på et tidligere tidspunkt ved å igangsette hjelpetiltak etter Lov om barneverntjenester § 4-4, uten at barnet blir plassert utenfor hjemmet. (Lov om barneverntjenester 1992, Lindboe 2006)

Selv om det biologiske prinsipp ikke ligger som en paragraf i loven kommer det klart frem som et grunnleggende prinsipp i lovens forarbeid og gjennom utformingen av vilkårene for tiltak. Det biologiske prinsipp må ses ut i fra hva som er det enkelte barns totale situasjon, og vil derfor inngå som en betydelig faktor ved skjønnsutøvelse fra sosialarbeiderens side. Når barnets utvikling utsettes for alvorlig risiko fra sine foreldre og disse manglene ikke lar seg rette opp skal det avvikes fra prinsippet, dersom det ikke anses som hensynet til barnets beste (Lindboe 2006).

3.2 Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) av 1950 er gjort til norsk lov etter Menneskerettighetsloven av 1999. EMK omfatter bestemmelser der hver enkelt borger kan stevne sin egen stat for brudd på konvensjonen, og til slutt få sin klage behandlet ved Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Norsk barnevernrett er overensstemmende med EMK artikkel 8. Dette kan uttrykkes gjennom det biologiske prinsipp hvor hensynet til og egneverdien av at barnet og de biologiske foreldrene skal kunne ha tilknytning, og mest mulig kontakt. I dag kan dette også ses på som en bærende samfunnsnorm (Lindboe 2006).

I følge artikkel 8 EMK står det at:

”1. Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.

2. Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd,

for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.” (<http://www.regjeringen.no>)

3.3 Tilknytning

Barns tilknytning til sine omsorgsgivere består både av tanker og forestillinger, følelser og handlinger (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

En av de viktigste bidragsyterne innenfor utviklingspsykologi er psykiater og psykoanalytiker John Bowlby. Bowlby hevder at det viktigste et spedbarn får oppleve er et nært, stabilt og varmt forhold til sine foreldre eller andre omsorgsgivere. Dermed legger han vekt på kvaliteten ved forholdet, og ikke på hvem omsorgsgiver er. Grunnlaget for hans teori er at spedbarn har en medfødt, biologisk styrt, tendens til å søke nærhet til sin(e) omsorgsgiver(e) når det føler seg stresset, utrygt og trenger hjelp (Bunkholdt og Sandbæk 2008, Von Tetzchner 2005).

I utviklingsteori i dag brukes begrepet tilknytningssystem, det viser at behovet for tilknytning er en av faktorene som styrer barns atferd. Det finnes to former for tilknytningsatferd; signalatferd og tilnærmingsatferd. Signalatferd er når barnet viser blikk, smil, vokalisering, gråt og lignende. Tilnærmingsatferd er når barnet er i bevegelse, eksempelvis krabbing eller rulling (Von Tetzchner 2005). Etter den første spedbarnstiden er trygg tilknytning å ha tiltro til seg selv og andre. Barnet nærmer seg omsorgsgiver for å få trøst og hjelp og er trygg på å bli ivaretatt, og omsorgsgiver kan dermed trøste og roe barnet. Dette i motsetning til barn med former for utrygg tilknytning som trekker seg unna eller klamrer seg til andre. Erfaringene barnet gjør seg i samspill med sine omsorgsgivere påvirker hvilken kvalitet barnets tilknytning blir preget av. Måten omsorgsgiver reagerer på barnets tilknytningsatferd påvirker hvor trygt barnet oppfatter at verden er, som for eksempel hvor sikker barnet kan være på at omsorgsgiver kommer når barnet trenger det, og hvordan omsorgsgiver er i stand til å forstå barnets behov (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

3.3.1 Biologisk tilknytning

Biologisk tilknytning oppstår ved at barnet vokser opp med sine biologiske foreldre, og kjenner til sitt opprinnelige opphav. Det er stor enighet om at det er til det beste for barn å vokse opp hos sine foreldre. Biologiske foreldre vil ofte ha en fordel i tilknytningsprosessen gjennom å kunne

forberede seg til barnets fødsel, men også gjennom at barnet er en del av dem, og en videreføring av slekten. (<http://www.regjeringen.no>)

Barn som har en tilknytning til sine biologiske foreldre vil som regel komme med innvendinger mot å bli flyttet, selv om det er visse mangler i hjemmet og den voksnes kontakt ikke er tilfredsstillende for barnets kognitive eller sosiale utvikling. Barnet vil da prøve å reetablere den brutte kontakten med sine foreldre, mens andre omsorgsgivere vil kunne bli avvist. (<http://www.regjeringen.no>)

De familier som ikke klarer omsorgsansvaret kan få hjelp av barneverntjenesten til å styrke sin omsorgskompetanse og sine oppdragelsesferdigheter. Det finnes barn som lever med omsorgssvikt som klarer seg bra til tross for mangler i hjemmet (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Helmen Borgen bruker, i Praktisk barnevernarbeid (2008), begrepet resiliens, motstandsdyktighet, når det handler om barn som fungerer normalt under unormale forhold. Når det handler om omsorgssvikt betyr resiliens at barnet kan opprettholde en tilfredsstillende fungering tross dårlige vilkår over tid. Hvorfor er det noen barn som klarer seg bedre enn andre? Det å ha en troverdig og stabil voksen enten innenfor eller utenfor familien er en viktig faktor for at barnet klarer seg. Likeså er positive fritidsaktiviteter og gode venner. I disse arenaene har de muligheter for å lære sosial kompetanse, som igjen kan bidra til å utvikle selvtillit. Disse forholdene gir barnet en naturlig trygghet, selv ved visse mangler i omsorgssituasjonen (Bunkholdt og Sandbæk 2008, Thrana 2008).

3.3.2 Følelsesmessig tilknytning

Følelsesmessig tilknytning handler om å utvikle følelser overfor andre mennesker (Von Tetzchner 2005), eksempelvis barns følelsesmessige tilknytning til sine biologiske foreldre eller fosterforeldre. Barnet har da et følelsesmessig bånd til sine omsorgspersoner, der barnet har en opplevelse av både nærhet og trygghet (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Følelsesmessig tilknytning omhandler også følelsesmessig tilgjengelighet, det er å akseptere og gjenkjenne de følelsene og behovene barnet gir signaler om. Å være følelsesmessig tilgjengelig for andre forutsetter at man har tilgang til både sine egne følelser og behov, samtidig som man aksepterer disse. På denne måten er man sensitiv for andre og kan da svare tilbake på en måte som forsikrer den andre om å være anerkjent med sine følelser og behov. At et barn utvikler

empati er et viktig kjennetegn på god utvikling av tilknytningen. Barn identifiserer seg med sine omsorgsgivere, og den følelsesmessige siden av empati er avhengig av denne identifiseringen. Da oppleves de menneskene de er avhengige og omgitt av, som betydningsfulle. Som regel er det omsorg og kjærlighet fra foreldrene som gjør de så betydningsfulle for barnet, slik at de identifiserer seg med dem (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Når et barn opplever omsorgssvikt og blir plassert utenfor hjemmet, kan barnet utvikle en følelsesmessig tilknytning til sine nye omsorgspersoner. Den nye familien skal sikre barnet god utvikling, gi kjærlighet, vise omsorg, og dekke behovene barnet gir signaler om. Barnet kan på denne måten basere sin familietilhørighet utelukkende på sosiale bånd, selv om barnet har et annet biologisk opphav (Bunkholdt og Sandbæk 2008, Von Tetzchner 2005).

3.4 Kontinuitet og stabilitet

Prinsippene om kontinuitet og stabilitet er to sentrale begreper innen barnevernsarbeid. Med kontinuitet menes det å ha en sammenhengende livshistorie. Den viktigste kilden til en sammenhengende livshistorie er gjennom å vokse opp med de samme omsorgsgiverne og beholde disse gjennom store deler av livet. Kontinuitet påvirker identitetsutviklingen vår fordi fortiden former den vi er, og vi har derfor behov for å vite og forstå hvordan vi har utviklet oss. Vi kan se at mennesker som ikke kjenner noen fra tidlig barndom og som dermed er alene om sin livshistorie, kan oppleve stor ensomhet. Stabilitet innebærer at barnets omsorg oppleves som pålitelig og stabil, som dermed danner trygghet. Stabilitet gjennom omsorgen betyr at de menneskene barn har rundt seg gir omsorg i alle dens avskygninger, og måten den gis på som viser forutsigbarhet og gjør foreldrene til å stole på. Måten barns behov blir møtt på, ved korrekte og forutsigbare reaksjoner på signaler de sender ut, og faste og forståelige grenser, vil bidra til opplevelsen av stabilitet og trygghet (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Kontinuitet blir gjerne benyttet som argumentasjon for å vektlegge at relasjonen mellom barnet og de biologiske foreldrene bør opprettholdes, mens stabilitet brukes som et argument for å kunne bli hos sine fosterforeldre og begrense omfanget av samværet med de biologiske foreldrene (Gjerdevik 2005). Hva som skal legges til grunn for vurderingen av hva som er til beste for barnet, finnes det ingen fasit på. Det å bryte kontinuiteten vil kunne være en stor påkjenning for noen barn, og det må da vurderes om barnet heller må tåle en viss ustabilitet i den daglige omsorgen. For andre barn der ustabiliteten har et alt for stort omfang er det

nødvendig å bryte kontinuiteten slik at barnet ikke lever i ustabilitet (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

3.4.1 Konsekvenser ved atskillelse

Når barnet flytter fra sine biologiske foreldre er dette fra barneverntjenestens side ment til å være det beste for barnet, men det kan likevel være en stor belastning. Oppfatningene om tidlig atskillelse (fra null til ca to-tre år) kan deles i to teoretiske retninger; behovsretningen og objektrelasjonsretningen. Det som skiller disse retningene er den relative betydningen av kontinuitet i forhold til stabilitet i omsorgen (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Behovsretningen vektlegger at barnet trenger trygghet og stabilitet fremfor kontinuitet i forhold til sine biologiske foreldre. Spedbarn kan ha kapasitet til å skape tilknytningsatferd til nye omsorgspersoner såfremt dette skjer i løpet av meget kort tid. Disse blir i følge Goldstein m.fl. (1980), i Praktisk barnevernarbeid (2008), barnets psykologiske foreldre. De psykologiske foreldrene kan erstatte de biologiske foreldrene fullt ut, hvis ikke tilknytningsprosessen allerede har blitt etablert mellom barnet og de biologiske foreldrene. Men tilknytningsprosessen kan også ta lengre tid på grunn av at spedbarnet kan ha gjort seg dårlige erfaringer med sine første relasjoner. Selv om barnet ikke har noe klart minne fra de første relasjonene, kan barnet senere oppleve sårbarhet ved atskillelse. Dette kan for eksempel vises ved overnattingsbesøk hos besteforeldre, venner, på klasseseturer og lignende (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Objektrelasjonsteorien hevder at tidlig atskillelse skaper et tomrom i barnet. Barnet trenger å opprettholde kontakten med de biologiske foreldrene på grunn av dets identitetsutvikling, selv ved visse mangler ved omsorgssituasjonen. Ved at barnet mister kontakten med sine biologiske foreldre vil barnet kunne danne seg fantasier om hvorfor foreldrene sviktet det, eller tenke *”hva er galt med meg siden jeg ble sviktet?”* Disse fantasiene kan bli hindret i foreldrenes samvær, uansett om det er korte eller langvarige plasseringer (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

For eldre barn kan atskillelse ha konsekvenser for egosentrisiteten. Egosentrisitet innebærer at barnet setter seg selv i sentrum av verden, både på godt og vondt. Positive situasjoner oppleves og tolkes som noe man har gjort seg fortjent til. Negative hendelser, som sykdom og sørgelige atskillelser, blir oppfattet som noe de selv har skyld i, eller at det er straffen for noe de har gjort eller ikke gjort. I ungdomstiden kan atskillelsen være svært vanskelig (Bunkholdt og Sandbæk

2008, Von Tetchner 2005). De fleste som flyttes etter § 4-12 om vedtak om å overta omsorgen for et barn, § 4-24 om plassering og tilbakehold i institusjon uten egen samtykke eller § 4-26 om tilbakehold i institusjon på grunnlag av samtykke, i Lov om barneverntjenester (1992), har opplevd en vanskelig oppvekst som har resultert i dårlige forutsetninger for å tåle påkjenning ved flytting, og det å finne seg til rette i et nytt omsorgshjem (Lindboe 2006). Ungdom trenger et stabilt miljø for å kunne danne identitet, selvstendighet og løsrivelse fra familien. Ett eller flere brudd i eller fra familien i løpet av ungdomstiden kan oppleves som urovekkende og skape følelser av utrygghet (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

3.4.2 Konsekvenser ved å bli i hjemmet

Noen foreldre overlater mye av ansvaret til sine barn, både materielt og psykologisk, og utsetter sine barn for omsorgssvikt og mishandling. Dette gjelder særlig foreldre med rusmisbruk, psykiske lidelser, og de som bruker vold i hjemmet. Disse barna står i faresonen for å kunne utvikle varige tilpasningsproblemer (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Det å gi barnet omsorgsoppgaver som er praktiske og konkrete, som for eksempel å handle, gjøre rent, hente medisiner også videre, vil kunne gi barnet opplevelse av kompetanse, mestring, gi selvtillit og utvikle selvstendighet. Samtidig lærer barnet viktige grunnleggende evner til å sette seg inn i andres situasjon. På denne måten får barnet omsorgsbehovene tilstrekkelig dekket til at det kompenserer for svakheter ved omsorgssituasjonen. Men slike praktiske oppgaver kan også være destruktive, for eksempel at barnet må gå rundt etter et fylleslag i hjemmet og rydde opp sigaretter og tomflasker. Samtidig er dette en situasjon som er svært utryggskapende for barnet (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Omsorgsoppgaver på det emosjonelle plan som å beskytte, trøste, oppmuntre og lignende vil gi barnet mindre støtte og anerkjennelse. Disse oppgavene overstiger barns mestring, og danner en utrygg tilværelse. Barn som opplever en destruktiv hverdag vil kunne få problemer med den kognitive utviklingen, og skolegangen vil kunne bli vanskelig på grunn av at barnet ofte kommer for sent, ikke har fått gjort leksene, og er ukonsentrert. Dette er et resultat av at de bekymrer seg for hvordan foreldrene har det uten at de selv er tilstede (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Foreldrene er barnets viktigste modeller, både på godt og vondt. Ved at barnet ser at foreldrene

løser sine egne konflikter med fysisk eller psykisk vold, vil det være mulig at barnet selv løser sine konflikter på samme måte. Dette vil kunne få store konsekvenser blant jevnaldrende og i skolegården. Når barnet på denne måten opplever mange negative reaksjoner, reduseres både muligheten til å utvikle følelsesmessig og sosial kompetanse. En mulig årsak til at barn opplever omsorgssvikt, kan være at foreldrene selv har hatt modeller uten god nok omsorgskompetanse, og på denne måten blir omsorgssvikten videreført gjennom generasjonene (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Haugland mener, i Praktisk barnevernarbeid (2008), at dette kanskje er den mest alvorlige følgen av omsorgssvikt i hjemmet.

Barn som opplever mangler i omsorgen kan oppleve at foreldrene stiller strenge krav til taushet om hva som skjer i hjemmet, om det er rusmisbruk, psykiske lidelser, vold og lignende. Dette kan føre til at barnet ikke tar med jevnaldrende hjem, og skjuler hvordan høytidene var eller hvordan mor glemte at det var bursdag. Denne tausheten fører med seg en forvirrende virkelighet for barnet. Når far ikke er full, men bare veldig glad og blid eller når mor ikke er syk, men bare trøtt, blir verden uforklarlig for barnet som ser med høyst realistiske øyne på det som skjer (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Barn med alvorlige tilknytningsproblemer viser som regel atferd som resulterer i negative reaksjoner fra omgivelsene som bekrefter skuffelser og lav selvverd. Noen barn resignerer og skyver andre mennesker fra seg, og noen barn blir aggressive og utadvendt destruktive. Noen barn har problemer på skolen, og kan slite både intellektuelt og sosialt, og kan ha problemer med å holde på sine venner. Denne atferden kan resultere i at omgivelsene avviser barnet. Dermed får barnet svar som stemmer med tidligere dårlige erfaringer med seg selv og andre. De havner på denne måten i en ond læringssirkel som består av negative erfaringer (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

4.0 ANALYSEDEL

4.1 Utøvelse av loven

Både fylkesnemnda, barneverntjenesten og advokaten er pålagt å følge Lov om barneverntjenester i utøvelsen av sitt arbeid, der de primært skal ta hensyn til barnets beste, det mildeste inngreps prinsipp og det biologiske prinsipp (Lindboe 2006).

Fylkesnemnda og advokaten påpeker at det biologiske prinsipp er et prinsipp som ligger bak utformingen av loven, og det er ikke uten grunn. Utgangspunktet er at barnet skal bo hjemme, fordi foreldre vil sørge best for egne barn, men det er ikke alltid gitt at det er til det beste for barnet. Dersom det er alvorlige mangler i hjemmet, som for eksempel foreldre med rus- eller psykiske problemer, vil det biologiske prinsipp måtte vike.

Barneverntjenesten konstaterer at det biologiske prinsipp står sterkt fordi foreldreretten som oftest ikke er tatt fra de biologiske foreldrene. Dette betyr at barneverntjenesten skal følge opp foreldrene, og henviser dem til øvrige hjelpeapparat. Barneverntjenesten må også etter en omsorgsovertakelse følge med på om det skjer en endring hos de biologiske foreldrene, slik at barnet kan tilbakeføres til hjemmet. Endringene er også vesentlig i den betydning av at samværet mellom barnet og de biologiske foreldrene ikke blir en belastning for barnet.

Det skal legges avgjørende vekt på barnets beste ved utfallet av saken og valg av tiltak. Dette gjelder i stor grad skjønnsutøvelse innenfor lovens rammer, det er derfor svært vanskelig å vurdere hva det skal legges vekt på, eller hva som er det rette i den gitte situasjonen (Lindboe 2006). Så hva er egentlig det beste for barnet?

Ved sammenligning av de ulike instansene kan vi se at to av informantene, fylkesnemnda og advokaten, har fokuset på både barnet og foreldrene, mens barneverntjenesten har et større fokus på foreldrene. Når barneverntjenesten sikter til det biologiske prinsipp, kan det se ut som om de tenker at det er det beste for foreldrene at barnet vokser opp hos dem, mens både fylkesnemnda og advokaten mener at det er det beste for barnet er å vokse opp hos sine biologiske foreldre. Er kanskje det biologiske prinsipp så sterkt forankret at det overskygger

barnets beste i noen situasjoner? Fylkesnemnda mener at det biologiske prinsipp kan overskygge barnets beste ved at man er forsiktig i forhold til adopsjon, siden en adopsjon i dag vil føre til at alle juridiske bånd mellom barnet og de biologiske foreldrene brytes. Informanten tror at grunnen til at en adopsjon sjelden blir gjennomført er på grunn av den kjente barnevernsaken Adele Johansen mot Norge. Her ble det avgjort av Menneskerettighetsdomstolen at staten Norge hadde krenket EMK artikkel 8. Begrunnelsen for et slikt inngripende vedtak om fratakelse av foreldreansvar og samværsrett var utilstrekkelig (Lindboe 2006).

Advokaten hevder at det biologiske prinsipp ikke er så sterkt forankret at det overskygger barnets beste, og mener at det beste for barnet kan være både å få lov til å vokse opp hos sine biologiske foreldre, og i noen tilfeller bli plassert hos fosterforeldre. Barneverntjenesten uttrykte at:

”det biologiske prinsipp står sterkt, og det vil også stå sterkt i forhold til adopsjon. Samtidig hevder de at foreldrene har større rettsikkerhet enn det barnet har, fordi voksne har lettere for å kjenne seg igjen i andre voksnes følelsesmessige liv enn i selve barnets”.

Kan barneverntjenesten ha et urealistisk syn på hvor vanskelig det er å få gjennomslag for omsorgsovertakelse?

Ut i fra de funnene vi gjorde kan vi se at barneverntjenesten skiller seg ut ved å hevde at rettssikkerheten er større hos foreldrene enn hos barnet, fordi de mener det er lettere å identifisere seg med det tapet det er å miste sitt barn. Er det ikke slik at de ansatte i en barneverntjeneste skal kunne leve seg inn i et barns følelsesmessige liv? Barneverntjenestens hovedoppgave er å holde fokus på barnet, samtidig som mye av kommunikasjonen vil foregå med foreldrene på grunn av at det som oftest er foreldrene som mener å vite hva som er best for barnet. Å opprette et samarbeid med foreldrene kan være et helt avgjørende virkemiddel for å kunne hjelpe barnet. Det å behandle foreldrene med respekt slik at de føler seg verdsatt både i saker hvor barnet bor i hjemmet eller er plassert i fosterhjem eventuelt institusjon, vil derfor være til barnets beste (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Gjennom EMK artikkel 8 har alle rett til familieliv og på denne måten har foreldre en større rettssikkert enn barnet

(<http://www.regjeringen.no>). På denne måten kan man si seg enige med det store fokuset barneverntjenesten har på foreldrene. Men her kommer advokaten med et godt poeng om at det også er barnets rett å ha en familie, og at man må anerkjenne barnets følelse av hvem som er dets foreldre, enten det er psykologiske eller biologiske foreldre. Også mellom barnet og fosterforeldrene vil det kunne utvikle seg et forhold, som kan oppfattes som retten til respekt for familieliv jfr. EMK (Høring- forslag til endring i adopsjonsloven og barnevernloven 2009). Videre er det i følge Trude Haugli, i Barnevernrett (2006), slik at barnevernlovgivningen i større grad handler om foreldrevern enn barnevern. Haugli hevder at dette dreier seg om foreldrenes plikter og ansvar, samt fordelingen mellom foreldrene og det offentlige, enn om barns rettigheter (Lindboe 2006). Advokat Knut Lindboe støtter uttalelsen til Haugli med å si at han er bekymret for barnets rettssikkerhet, han mener at Lov om barneverntjenester beskytter foreldrene på barnets bekostning (<http://www.knut.com>).

Barnets beste kan også uttrykkes gjennom at barnet blir hørt, jfr. § 6-3 i Lov om barneverntjenester, og barnets mening skal tillegges vekt etter modenhet og alder. For å kunne treffe riktig avgjørelse er det både nødvendig og viktig å høre barnets mening, fordi dette gir barnet anerkjennelsen av å være et selvstendig individ (Bunkholdt og Sandbæk 2008, Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg 2008). Advokaten uttrykker at det biologiske prinsipp er like viktig for både små og store barn. Men det må lettere vike for små barn fordi de selv ikke har muligheten til å vurdere hva som er til det beste for dem. Dess eldre barnet blir jo mer godt og veloverveid blir dets synspunkter presentert og dermed trolig vektlagt i større grad.

Fylkesnemnda synes at barnets mening er et problematisk tema fordi det kan være vanskelig å vurdere om barnet forstår konsekvensene ved å bli i hjemmet, dersom barnet ønsker det. Informanten mener videre at situasjonen i hjemmet skal være ganske uholdbar før et barn sier at det ikke vil bli hos sine biologiske foreldre, men til en viss grad skal barnets mening vektlegges.

4.2 Betydningen av tilknytning

”Alle barn er både biologisk og følelsesmessig tilknyttet sine biologiske foreldre på et eller annet vis, om de er utrygge, trygge eller både og” (Informant, barneverntjenesten).

Alle informantene er enige om at den biologiske og den følelsesmessige tilknytningen er viktig, men at disse må vurderes i en helhet.

Det var stor enighet blant våre informanter at selv om det finnes mangler i omsorgssituasjonen, er det av stor betydning for barnet å vokse opp hos sine foreldre fordi den biologiske tilknytningen står sterkt. Dersom barnet har et rikt nettverk eller en stabil og troverdig voksen rundt seg, er dette faktorer som er med på å opprettholde barnets adekvate utvikling selv ved visse mangler i omsorgen. Her viser informantene til løvetannbarn (resiliente barn) som klarer seg godt tross dårlige oppvekstvilkår. Men hva skjer med løvetannbarn dersom den betydningsfulle omsorgspersonen går bort eller at de i voksen alder opplever uheldige hendelser eksempelvis skilsmisse eller dødsfall? Selv om løvetannbarn kan virke velfungerende og kompetente, kan det på lang sikt medføre at de i voksen alder får problemer med å bearbeide sine tidligere eller nåværende dårlige erfaringer og hendelser (Bunkholdt og Sandbæk 2008, Thrana 2008).

Når det gjelder tilknytning til fosterforeldre og en eventuell tilbakeføring til biologiske foreldre, er hensynet til det biologiske prinsipp innbakt i loven, påpeker advokaten. Det står primært at hvis omsorgskompetansen har bedret seg hos de biologiske foreldrene så skal, som utgangspunkt, barnet tilbakeføres. Imidlertid sier informanten at, der hvor barnet har knyttet seg til sine fosterforeldre og det vil medføre vesentlig skade å tilbakeføre barnet, blir den følelsesmessige tilknytningen, behovene og ønskene vektlagt. Dette er hovedregelen i praksis.

I forhold til en eventuell tilbakeføring, mener fylkesnemnda, at den følelsesmessige tilknytningen må bli vektlagt. Dersom et barn kreves tilbakeført, og de biologiske foreldrene har fått en stabil omsorgskompetanse vil spørsmålet handle om biologisk eller følelsesmessig tilknytning. I situasjoner der barnet har fått en følelsesmessig tilknytning til sine fosterforeldre og fått et stabilt hjem, vil dette veie tyngst etter § 4-21 om oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, i Lov om barneverntjenester. Denne vektlegger tilknytning til fosterforeldre fremfor tilhørigheten til barnets biologiske familie (Lov om barneverntjenester 1992). Vi kan også se dette i en av dommene fra Høyesterett (1997), der moren i saken har gjennomgått en positiv utvikling de senere årene og har en tilfredsstillende omsorgsevne. Likevel har de sakkyndige konkludert med at det ikke er tilrådelig å flytte barna på grunn av deres sterke tilknytning til fosterforeldrene sine. Adopsjon vil da være til det beste for barna (Hellesylt, Lund og Sindig-Larsen 1997). Barneverntjenesten derimot tar hensyn til hvor

gammelt barnet var da det ble plassert, og mener videre at dersom den biologiske og den følelsesmessige tilknytningen veide likt så ville man måtte velge det biologiske prinsipp, dette i henhold til Lov om barneverntjenester.

Fylkesnemnda er klar på at barns følelsesmessige tilknytning til sine fosterforeldre er svært viktig når spørsmålet om tilbakeføring stilles, mens barneverntjenesten og advokaten mener at den følelsesmessige tilknytningen kun skal vektlegges dersom det vil medføre skade for barnet å bli tilbakeført. I følge Bunkholdt og Sandbæk (2008) handler det om tilknytning og stabilitet fremfor biologi når forholdet mellom barnet og de biologiske foreldrene drøftes. Havik støtter Bunkholdt og Sandbæk, i Praktisk barnevernarbeid (2008), ved å hevde at det handler om det psykologiske snarere enn det biologiske når man skal verne om barnets omsorg og beskyttelse. Dessuten mener hun at biologisk foreldreskap ikke er en forutsetning for god utvikling hos et barn. Ifølge NOU (2005:09) viser forskning en entydig retning av at biologiske bånd i seg selv ikke er nødvendig eller et tilstrekkelig grunnlag for barns utvikling. Det blir vist ved flere studier at adopterte barn klarer seg godt som gruppe, desto tidligere adopsjonen fant sted. Derfor er biologiske bånd først og fremst vesentlig på grunn av at vårt samfunn anser det som betydningsfullt. Det er en av grunnverdiene i vårt samfunn at foreldre har ansvaret for egne barns omsorg og at familielivet skal vernes. Det har stor egenverdi for barnet å kunne vokse opp hos sine biologiske foreldre, selv ved visse mangler i hjemmet. Det er sterke følelsesmessige bånd mellom foreldre og barn, og disse båndene må bevares og styrkes (<http://www.regjeringen.no>).

4.3 Viktigheten av kontinuitet og stabilitet i barnets oppvekst

Når det gjelder kontinuitet og stabilitet ved et barns oppvekstvilkår, svarer informantene våre forholdsvis likt, men med ulike vinklinger. Alle viser likevel til viktigheten av disse.

Fylkesnemnda poengterer viktigheten av at foreldrene må kunne klare å representere en stabil base for barnet, og at barnet derfor ikke skal finne seg i mye ustabilitet kun fordi det menes at barnet skal bo hos sine biologiske foreldre. Samtidig som at informanten også sier at terskelen for omsorgsovertakelse er svært høy, og at man derfor bør se etter andre personer i barnets nettverk som kan kompensere for ustabiliteten hos de biologiske foreldrene.

Barneverntjenesten er på mange måter enig med fylkesnemnda. De mener at hvis kontinuiteten i barnets livshistorie er ustabilitet, altså foreldre som forandrer atferd hele tiden og er

uforutsigbare for barnet, så vil det kunne oppleves som utrygt for barnet. De påpeker hvor uheldig en slik uforutsigbarhet er, og at det da er viktig å gi dem en ny og stabil omsorgsbasis fordi den kan gi barnet trygghet slik at det blir ivare tatt.

Advokaten vinkler det slik:

”Selv om et barn plasseres i et fosterhjem så betyr det ikke nødvendigvis at det er mer stabilitet enn hvis det hadde blitt boende i sitt biologiske hjem. Meningen med å flytte et barn i fosterhjem er som regel at de skal få oppleve å ha stabile og trygge omsorgspersoner i oppveksten. Likevel er det ikke slik at alle fosterhjem fungerer slik det er tenkt at de skal. De kan som alle andre familier oppleve sykdom, skilsmisse eller andre kriser som rokker ved stabiliteten i hjemmet”

Hun understreker derfor viktigheten av kontinuitet i barnets liv, og at man kan styrke det biologiske hjemmet med hjelpetiltak, slik at barnet dermed blir boende der. Dette poengterer også Bunkholdt og Sandbæk (2008). De beskriver kontinuitet som det å ha en sammenhengende livshistorie, og med det mener de det å være omgitt av de samme menneskene gjennom oppveksten og senere ved å få beholde dem gjennom store deler av livet. De stiller videre spørsmålet om hva som er mest skadelig for barnet; å skulle bryte kontinuitetsbåndet for å øke barnets muligheter for en stabil omsorg, eller å la barnet leve i ustabile omsorgsforhold for å unngå å bryte kontinuiteten?

Hvem kan egentlig definere hva som er til det beste for barnet? Enhver situasjon må vurderes individuelt, for selv om de samme manglene i omsorgen finnes i to ulike biologiske hjem, kan man ikke nødvendigvis si at konsekvensene for barna blir like stor. Dette handler om at alle barn og alle foreldre er ulike individer og takler dermed situasjoner ulikt. Noen er mer robuste, mens andre er mer sårbare (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Da kan man spørre seg om man skal sette et mål på hvor ustabil et hjem skal være for barn bør flyttes. Samtidig som det ikke er noen garanti for at fosterhjemmet er så stabilt som ønskelig, kan man heller ikke forvente at alle biologiske hjem lar seg forbedre med hjelpetiltak. Som advokaten sier så har mange et sterkt ønske om, og en vilje til å skulle fungere i foreldrerollen. Men der evnene ikke strekker til, må det offentlige inn for å hjelpe. Enkelte evner rett og slett ikke å skulle oppdra og forsørge barn, så i hvor stor grad skal man ta hensyn til det biologiske prinsipp? Det kan være mange grunner

til at man ikke takler foreldrerollen, eksempelvis psykisk utviklingshemming, rusproblemer eller psykiske lidelser. For å opprettholde kontinuiteten i barnets livshistorie, mener både fylkesnemnda og advokaten at barneverntjenesten kan gå inn med hjelpetiltak for at barnet skal kunne bo i sitt biologiske hjem. Hvis problemene er så omfattende at slike tiltak ikke lar seg gjennomføre eller ikke kan forventes å ha nødvendig effekt, må det biologiske prinsipp vike. Barneverntjenesten mener da at barn ofte opplever mer stabilitet i et nytt hjem, og at det derfor er best å flytte barnet fra sine biologiske foreldre (Thrana 2008).

Kontinuiteten er også viktig med tanke på de barn som bor i fosterhjem og som kanskje skal tilbakeføres til foreldrene. Kontakten med de biologiske foreldrene opprettholdes gjennom samvær, og mengden samvær varierer ut fra hva som anses som best i forhold til den enkelte sak. Selv om ikke alle foreldre håndterer samværene like godt, så er de likevel viktig på sikt, og ved en eventuell tilbakeføring. Dette under forutsetning av at det ikke er til skade for barnet. Det er barneverntjenestens oppgave å følge opp samværene, og se at de går forsvarlig for seg. Samværene vil være viktig for å opprettholde foreldre og barns felles historie. Det å vite av hverandre, selv om de ikke bor sammen, kan være med på å forsterke forståelsen av eget opphav. Som nevnt tidligere er kontinuitet et kriterium for en sammenhengende livshistorie (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Bunkholdt og Sandbæk (2008) beskriver viktigheten av å ha mennesker rundt oss som kjente oss da vi var små, det er dette som gjør at livshistorien henger sammen. De mener også at kontinuitet påvirker identitetsutviklingen vår, fordi vi er formet av fortiden.

Ut fra erfaringer, kunnskap, presedenser og lovverk kan man vurdere å avgjøre hva som er til det beste for barnet. Selv om det ikke vil være gitt hva som er konsekvensene av de ulike avgjørelsene som blir tatt, er det viktig å handle ut fra den gjeldende situasjonen (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Skal man vektlegge kontinuitet eller stabilitet? Barneverntjenesten mener at begge deler er viktige og at de går inn i hverandre, derfor vil det være vanskelig å veie det ene opp imot det andre. De vil være like viktig for barnets trygghet. Det er dette som gjør kontinuitet og stabilitet så komplekst.

Hvilke konsekvenser er mest skadelige? Det vil være konsekvenser både ved å la et barn bli værende i sitt biologiske hjem og ved å skulle skille det fra det. Det å skulle flytte fra sine biologiske foreldre er en stor påkjenning, selv om det totalt sett anses å være til det beste for

barnet. Man må se på om belastningen ved å skulle bli boende med sine biologiske foreldre blir større, enn belastningen ved å skulle flytte. Hver situasjon er forskjellig, og menneskene det gjelder vil takle den situasjonen de er i på ulike måter. Som nevnt tidligere er noen mer robuste og andre mer sårbare. Enkelte konsekvenser kan være mer generelle enn andre, men det er det individuelle hensynet til hvert enkelt barn man må ta (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Som beskrevet tidligere vektlegger behovsretningen viktigheten av trygghet og stabilitet fremfor kontinuitet i forhold til barnets biologiske foreldre (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Hvis det er slik at kontinuiteten går på bekostning av stabiliteten, mener fylkesnemnda at stabiliteten er viktigere enn kontinuitet og at den derfor vil være nødt til å vike. Kanskje man istedenfor kan kompensere for tapet av kontinuiteten med for eksempel samvær. Både barneverntjenesten og advokaten uttrykker betydningen av samvær, men bare hvis det ikke er til skade for barnet. Selv om barnet er blitt atskilt fra sine biologiske foreldre, kan man minske konsekvensene av den traumatiske opplevelsen det kan være, ved å opprettholde jevne samvær. Dermed vil barna få fortsette å føle en tilhørighet til eget opphav. Samværshyppigheten kan også gi konsekvenser for barnets tilknytning til fosterhjemmet.

Advokaten spør:

”Hvorfor skal man kutte tilhørigheten til foreldrene hvis barnet synes det er greit å fortsette å ha kontakt?”

Objektrelasjonsteorien legger vekt på at atskillelse kan føre til et tomrom hos barnet. Dette fordi barnet føler at det mister noe, uten helt å forstå hva som har skjedd. Det er ikke alltid at nye omsorgsgivere kan fylle dette tomrommet. Et fosterhjem vil som oftest kunne gi barnet en ny og trygg omsorgsbasis, trygge omgivelser, samt en forutsigbar hverdag og framtid. (Bunkholdt og Sandbæk 2008). Men er dette tilstrekkelig, og fyller de alle de tomrommene barnet kan sitte igjen med etter en atskillelse? Dette vil kanskje være mer sannsynlig ved en tidlig atskillelse fra biologiske foreldre, enn det vil være hvis barnet er litt eldre. Da har det gjerne etablert et objekt, som de kan speile seg i, allerede gjennom de årene barnet har tilbrakt med sine biologiske foreldre. Små barn har derfor større forutsetninger for å kunne relæres, og mulighetene til å få etablert erfaringer med nye og trygge voksne vil da være større (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

Det vil også være konsekvenser for barnet ved å bli værende i sitt biologiske hjem. Og hvis denne konsekvensen innebærer utrygghet, ustabilitet og manglende kontinuitet, kan skaden hos barnet allerede være et faktum. Ved at barnet blir værende i hjemmet kan barnet i mange tilfeller danne seg uriktige forestillinger, med hensyn til skyld og årsak. De kan føle skyld fordi de kan tro at det er deres egen feil at problemene i hjemmet har oppstått, samt skamfølelse fordi de skjemmes av familiens tilstand. Noen barn har også en pliktfølelse ovenfor egne foreldre, og tenker at det er deres ansvar for at foreldrene skal ha det bra. Det kan føre til at de tar mer ansvar i hjemmet og for foreldrene enn det som er normalt og akseptabelt i forhold til barnets alder (Bunkholdt og Sandbæk 2008). I følge barneverntjenesten kan barnet føle utrygghet og mindreverdighetsfølelse, noe som kan forekomme på bakgrunn av det de har opplevd i en utrygg familie. De vil da senere i livet kunne uttrykke en sterk kritikk til de som ikke så dem da de var små, og trengte det som mest. Når disse barna blir voksne har de ikke erfaringer med gode voksenpersoner og rollemodeller. Det betyr at de kan slite i parforhold og i foreldrerollen selv. I ytterste konsekvens vil de utvikle en mistillit til hjelpeapparatet til tross for at de vil være hjelpetrengende i deler av sitt voksne liv. At enten hjelpeapparat eller nære personer ikke så det som uttrykte et misforhold i familien kan gjøre at barnet føler seg avvist.

Viser det seg at barneverntjenesten var i tvil på om de skulle flyttet barnet, men at barnet likevel ble værende i hjemmet, samtidig som at familien har kunnet i en tilstrekkelig grad nyttiggjort seg den hjelpen de har fått, så har barnet fått ha stabilitet og kontinuitet i sitt hjemmemiljø og dermed kan komme fra det med gode erfaringer (Bunkholdt og Sandbæk 2008).

4.4 Er det tendens til forandring, og hva vil det eventuelt føre til?

Barne- og likestillingsminister Anniken Huitfeldt og flere fagmiljøer har etter hvert signalisert sin bekymring for at adopsjon av fosterbarn skjer svært sjeldent. Som nevnt innledningsvis vil en adopsjon i dag bety at all kontakt og rettslige bånd mellom barnet og de biologiske foreldrene avskjæres. I forslaget til den nye høringen om at adopsjon skal brukes som et barneverntiltak forslås åpen adopsjon, som betyr at de biologiske foreldrene og barnet har et rettslig grunnlag for å kunne gjennomføre samvær (Høring- forslag til endring i adopsjonsloven og barnevernloven 2009). Fylkesnemnda, advokaten og barneverntjenesten var enige om at en forandring i forhold til det biologiske prinsipp først og fremst kan føre til at flere barn blir adoptert i Norge i dag. Et annet signal som kan se ut til å kunne svekke det biologiske prinsipp

er at det i den senere tid har blitt fattet en dom av Høyesterett (Rt.2007 s.561) som har stadfestet vedtak om å frata foreldrene foreldreansvaret og gi samtykke til adopsjon på grunn av sakkyndiges vurdering. Både Høyesterett og underinstansene har tidligere vært tilbakeholdende med å vektlegge generelle vurderinger av adopsjonens positive virkninger (Gregusson, fylkesnemndsleder i Troms og Finnmark 2009).

I Rt. 2007 s. 561 har imidlertid Høyesterett lagt noe større vekt på generelle hensyn:

”Etter min mening kan det ikke trekkes noe klart skille mellom generelle erfaringer og individuelle hensyn; generelle erfaringer kan være utformet mer eller mindre nyansert, for eksempel ut fra barnets alder ved fosterhjems plasseringen og hvor lenge plasseringen har vart og vil vare. Den sakkyndige i vår sak har uttrykt som en generell erfaring at fosterhjemsforhold ikke er å foretrekke når det gjelder langvarig plassering av barn som er kommet til fosterhjemmet før de har etablert tilknytning til noen biologisk forelder; her er adopsjon det beste for barnets utvikling. Etter min mening må en slik generell, men nyansert, erfaring veie tungt. Men uansett må også individuelle momenter - som kan tale mot eller for adopsjon - vurderes opp mot de generelle erfaringene.” (Gregusson, fylkesnemndsleder i Troms og Finnmark 2009).

På bakgrunn av Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2007 s. 561 har Indre Finnmark Tingrett i en dom av 19. februar 2008 gitt følgende vurdering:

”Høyesterett har i 2007-dommen (Rt. 2007, side 561) utvidet vurderingstemaet til å kunne ta hensyn til generelle erfaringer fra barnepsykologisk eller barnepsykiatrisk forskning. Høyesterett slutter seg her til den generelle erfaring om at adopsjon vil være det beste for barnets utvikling når det gjelder varig plassering av barn som er kommet til fosterhjemmet før det er etablert tilknytning til biologisk forelder. Retten forstår Høyesterett som at det i slike tilfeller i utgangspunktet er tungtveiende grunner til adopsjon, men at de individuelle omstendigheter kan gi et annet resultat. Konsekvensen vil være at det biologiske prinsipp i slike tilfeller kommer mer i bakgrunnen” (Gregusson, fylkesnemndsleder i Troms og Finnmark).

Hvis man åpner opp for fastsettelse av samvær etter en adopsjon, kan det medføre at det blir flere adopsjonssaker, og det er ikke alltid så heldig, hevder advokaten. Videre mener informanten at en adopsjon ikke er nødvendig for å kunne gi barnet trygge og gode rammer, fosterforeldre skal kunne utøve den daglige omsorgen uansett om barnet er fosterhjemsplassert eller adoptert. Er det slik at barnet føler trygghet og stabilitet ved å vite at det skal bli værende hos sine psykologiske foreldre, og at barnet da unngår den belastningen det kan være når det gjelder en tilbakeføring? Fylkesnemnda uttrykker at det kan være svært forvirrende for et barn og ikke ha en forutsigbar virkelighet. I tillegg vil det være en påkjenning når foreldrene til stadighet har mulighet til å anke fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse. Foreldrene kan også til en hver tid kreve tilbakeføring, selv om de ikke alltid har krav på å få saken behandlet, jfr. Lov om barneverntjenester (1992) § 4-21 annet ledd.

Både fylkesnemnda og barneverntjenesten er positive i forhold til å kunne fremme sak om åpen adopsjon der dette er til det beste for barnet. At de biologiske foreldrene får samværsrett vil kunne medføre at barneverntjenesten oftere kan bruke åpen adopsjon som tiltak. Åpen adopsjon vil kunne gi trygghet for alle parter, både for barnet, fosterforeldrene og de biologiske foreldrene. Tilknytningen vil kunne bli sterkere mellom barnet og de nye omsorgsgiverne, dersom de vet at plasseringen er varig.

Barneverntjenesten sier:

”Når noen adopterer deg vil de virkelig virkelig ha deg, og barnet kan fortsatt ha kontakt med sine biologiske foreldre og vite om sitt opphav”

Det å bli adoptert kan oppleves annerledes enn det å være fosterhjemsbarn, og barnet vil stille på lik linje med de andre barna i familien, påpeker barneverntjenesten. Når en adopsjon skjer er dette endelig, og adoptivbarnet får de samme rettighetene som om barnet hadde vært adoptivforeldrenes eget barn. De får arverett etter adoptivforeldrene, men mister arveretten etter de biologiske foreldrene (Lindboe 2006).

Vil samværet egentlig være til det beste for barnet ved adopsjon? For å fatte et vedtak om adopsjon i følge § 4-20 om fratakelse av foreldreansvaret, adopsjon, i Lov om barneverntjenester sies det at: ”...må det regnes som sannsynlig at foreldrene varig ikke vil

kunne gi barnet forsvarlig omsorg... ”. Vil dette bety at samværet da er til barnets beste?

Spørsmålet om adopsjon med rett til samvær ble sett på med et kritisk syn fra Barne- og likestillingsdepartementet som påpeker at en slik ordning vil kunne føre til en uenighet mellom de biologiske foreldrene og adoptivforeldrene som igjen kan være uheldig for barnet. Med dette undergraves ideen om at adopsjon skal gi barnet den stabiliteten og tryggheten som det trenger. Likevel vil departementet følge utviklingen nøye, for å kunne avgjøre om endringen kan vedtas. (Høring- Forslag til endringer i adopsjonsloven og barnevernloven 2009). Fylkesnemnda sier seg enig med departementets utsagn, og hevder at et barn som har bodd sammen med fosterforeldrene over lang tid og oppfatter disse som sine foreldre, kan synes at de biologiske foreldrene er forstyrrende.

Adopsjon er et svært alvorlig inngrep, og vil være i uoverensstemmelse med både EMK artikkel 8, det mildeste inngreps- og det biologiske prinsipp. Selv om et slikt inngrep skal være til barnets beste, må også foreldrenes hensyn i størst mulig grad ivaretas (Høring- forslag til endring i adopsjonsloven og barnevernloven 2009). Ved åpen adopsjon vil dette være mindre inngripende på grunn av at foreldrene kan være enig i at en adopsjon er til det beste for barnet, uten at dette kommer i konflikt med EMK artikkel 8. Adgang til åpen adopsjon kan føre til at det gis adopsjon med samvær i tilfeller hvor man etter dagens ordning ville ha gitt adopsjon. Dette innebærer i så tilfelle en oppprioritering av det biologiske prinsipp (Høring- forslag til endringer i adopsjonsloven og barnevernloven 2009). Når man åpner for samvær ved adopsjon kan dette føre til at barneverntjenesten kan gå til flere tvangsadopsjonssaker, som advokaten hevder er i strid med det biologiske prinsipp.

Barneverntjenesten mener at et slikt samvær vil være med på å lage et realistisk bilde av barnets fortid. Ofte er adopterte barn nysgjerrige på sine biologiske foreldre, men ved samvær vil de kunne få en kontinuitet i sin livshistorie, og i tillegg få bekreftelse på at de biologiske foreldrene er glad i barnet selv om det ble adoptert. Det som ikke nødvendigvis er positivt i dag kan kanskje bli positivt senere. Dersom det har vært kontakt gjennom oppveksten mellom barnet og de biologiske foreldrene samtidig som det biologiske hjemmet har forbedret seg når barnet har blitt eldre, kan dette være en verdi i seg selv.

Advokaten sier:

”Om det ikke blir fantastisk, så kan det være godt å vite om sine biologiske foreldre. Det er noe med å vite hvem de er og være takknemlig for å ha fått livet i gave”.

5.0 AVSLUTNING

5.1 Avsluttende kommentar

Gjennom denne bacheloroppgaven har vi fått en dypere forståelse av hvor viktig det biologiske prinsipp er for barnet. Samtidig er vi klar over at dette prinsippet må vike i noen situasjoner. I startfasen av forskningsprosjektet var vi alle enige om at det biologiske prinsipp står sterkt, men vi hadde ulike oppfatninger om dette var til det beste for barnet. For å kunne få en forståelse av hvor viktig vårt forskningsspørsmål er, belyste vi ulike teorier som vi mente hadde direkte relevans. Der både loven, tilknytning, kontinuitet, stabilitet og konsekvenser ved atskillelse eller ved å bli i hjemmet har stor betydning.

Ut i fra innsamlet data oppdaget vi at hensynet til barnets beste både var komplekst og mangfoldig, og det derfor er vanskelig å gi et entydig svar fordi hvert barn og hver familie er unik. På grunn av dette behøver ikke det som er det rette for én familie være det rette for en annen.

I den kvalitative undersøkelsen har vi fått en pekepinn på hvordan de ulike informantene, fylkesnemnda, barneverntjenesten og advokaten, legger vekt på det biologiske prinsipp og om dette er til det beste for barnet. Våre informanter er alle pålagt å følge lov om barneverntjenester i utøvelsen av sitt arbeid, og derfor er utgangspunktet at det beste for et barn er å vokse opp hos sine biologiske foreldre. Men betydningen av tilknytningen kan være avgjørende i forhold til spørsmål om plassering. Samtidig er kontinuitet og stabilitet ved barnets oppvekst også svært viktig. Ved å sammenligne svarene kan vi se at informantene stort sett er enige, men de har forskjellige innfallsvinkler kanskje fordi de arbeider innenfor ulike fagmiljøer.

Gjennom å analysere den innsamlede dataen kommer det klart frem at informantene er enige om hva som vil skje dersom det biologiske prinsipp blir mindre vektlagt i fremtiden enn i dag. De mener at det vil bli lettere å adoptere på grunn av den foreslåtte loven om åpen adopsjon. Men at det samtidig er betydningsfullt for et barn å vite om sitt opphav.

Som nyutdannede barnevernpedagoger er det stor sannsynlighet for at dette temaet vil berøre

oss i vårt arbeidsliv. Det er derfor viktig å holde seg på det profesjonelle plan samtidig som man lar seg berøre av de menneskene man møter. Likevel er det viktig at man klarer å fatte avgjørelser på faglig og saklig grunnlag. På bakgrunn av dette, og det vi har tilegnet oss av kunnskap gjennom vårt forskningsprosjekt har vi en spennende og utfordrende tid i møte.

LITTERATUR

Bøker

- Bunkholdt, V og Sandbæk, M. (2008) *Praktisk barnevernarbeid*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Gjerdevik, B. (2005) *Hovedfagsoppgave i sosiologi*. Universitetet i Bergen.
- Høstmælingen, N, Kjørholt, E og Sandberg, K. (2008) *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge*. Universitetsforlaget.
- Lindboe, Knut (2006): *Barnevernsrett*. Universitetsforlaget.
- Lov om barneverntjenester* (1992) Cappelen Akademisk Forlag LOVDATA
- Ringdal, K. (2007) *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2003) *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget.
- Thrana, H. (2008) *Vil jeg bestemme? Om barn og ungdoms medvirkning*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Von Tetzchner, S. (2005) *Utviklingspsykologi. Barne- og ungdomsalderen*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Artikler i tidsskrift

- Fontene nr 6. (2007) *Et tidsskrift fra fellesorganisasjonen (FO)*. Oslo.
- Skivenes, M. (2003) *Norges barnevern nr 1*. Bergen.

Onlinedatabaser

- http://www.knut.com/eksempler_og_bekreftelser/barna_sviktes_av_norge.html#bekymret
- http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/lyd_bildeopptak.html
- <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2009/nou-2009-04/10/3.html?id=549323>
- <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/NOUer/2005/NOU-2005-09/8.html?id=390859>

Muntlig referanse

- Gregusson, I. (2009) *Høyesterettsdom 2008*. Fylkesnemndsleder i Troms og Finnmark.

Annet

Coward, Gjølstad, Skoghøy, Stang Lund og Tønder (2007) *HR-2007-732-A - Rt-2007-561*.

Norges Høyesterett.

Hellesylt, Lund og Sinding-Larsen (1997) *HR-1997-19-A - Rt-1997-534*. Norges Høyesterett.

Høring- forslag til endringer i adopsjonsloven og barnevernloven. (2009) 200901770-/ACDS.

Det Kongelige Barne- og likestillingsdepartement.

Vedlegg 1

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt.

”Er det biologiske prinsipp det beste for barnet?”

Vi er tre barnevernpedagogstudenter ved Høgskolen i Bodø, som nå holder på med avsluttende bacheloroppgave. Temaet for oppgaven er det biologiske prinsipp, og om dette er det beste for barnet. I den forbindelse ønsker vi å foreta kvalitativt intervju med en av dere.

Spørsmålene vil dreie seg om deres holdninger og tanker til det biologiske prinsipp, og om dere mener dette er til det beste for barnet. Vi ønsker å finne ut om det er en forandring innenfor fagmiljøet på dette området.

Undersøkelsen er frivillig, men vi håper dere er villig til å delta. Dere har muligheten til å trekke dere når som helst, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom dere trekker dere vil all informasjon bli slettet. Informasjonen som kommer fram i intervjuet, vil bli behandlet konfidensielt og i henhold til gjeldende regler om taushetsplikt. Vi regner med at dette vil ta ca 1 time. Vi blir sammen enige om tid og sted.

Dersom vi ikke hører fra dere innen 30.april, vil vi kontakte dere.

Vi håper på positiv tilbakemelding, på forhånd takk.

Med vennlig hilsen

Ida Myhre

Mob: 90771233

idak_m@hotmail.com

Lisa Myking

Mob: 95769343

lisamyking@hotmail.com

Hege Korsviken

Mob: 97726587

hegekorsviken@hotmail.com

Dersom dere ønsker å delta på intervjuet, undertegner dere samtykkeerklæringen nedenfor.

Samtykkeerklæring.

Jeg/vi har mottatt informasjon om forskningsprosjektet angående det biologiske prinsipp, og ønsker å stille til intervju.

Signatur.....Tel:.....

Signatur.....Tel:.....

Vedlegg 2

Intervjuguide

1. Hvordan påvirker det biologiske prinsipp deres beslutninger i saker som berører barnets omsorg?

- Er det vanskelig å vurdere stabilitet og kontinuitet

2. I hvor stor grad tar dere hensyn til barnets følelsesmessige tilknytning?

- I forhold til biologisk tilknytning
- Hvis barn har en følelsesmessig tilknytning til sine fosterforeldre og det skal tilbakeføres, tar dere hensyn til barnets mening i slike saker? Små barn
- Er det biologiske prinsipp så sterkt forankret at det overskygger barnets beste?

3. Mener du at foreldre får for mange sjanser?

- I forhold til foreldrenes ankemuligheter?
- Vil ikke dette være forvirrende for barn?

4. Ser dere en tendens til forandring i forhold til det biologiske prinsipp?

- Er dette positivt eller negativt?

5. Tror du en forandring av det biologiske prinsipp vil kunne øke sjansene for å kunne adoptere her i Norge?